

COVID-19 Z POHLĀDU SYNKRITICIZMU

Jozef Piaček

Ak si myslíme, že to, čo touto katastrofou skončilo, napríklad naša nespratnosť, bolo normálne a túžime po jeho návrate, tak sme sa ešte nespamätali. To, čo prežívame, je záverom jednej z nezmyselných etáp našich dejín; túžba po návrate je pokračovaním jej nezmyselnosti a splnenie tejto túžby bude ešte horšie ako covid.

To, že nás dovnútra zahnal vírus, je príznakom našej nezrelosti.

Obrat spočíva v [inscendencii](#), v dobrovoľnom vstupe každého z nás do seba samého. V ňom tkvie naša dospelosť.

Perspektíva je vnútri každého z nás, v spiritualizácii, v sebaobjavovaní, napríklad v skúmaní možností svojej vlastnej skromnosti, nie skromnosti druhých.

Všeobecne povedané: priestor ďalšieho pohybu je už iba dovnútra; vonkajšok sme vyčerpali do tej miery, že nám umožňuje uspokojovať nanajvýš najzákladnejšie potreby. Vážme si dar dýchania a pracujme na jeho zefektívňovaní.

Neobmedzenosť spirituálneho sebaaprehľbovania spočíva v tom, že každý krok inscendencie tvorí originálny významový útvar pozostávajúci v perichronickom (v podstate atemporálnom, bezčasovom) spojení nekonečných synchronických a diachronických postupností významových útvarov. V tomto duchovnom (inscendentistickom) zmysle sú naše možnosti bezhraničné (aperatické).

Omnoho ľahším procesom ako inscendencia je replikovanie (mechanické opakovanie) významových útvarov, čo je vlastne definícia hlúposti.

Inscendencia si spravidla vyžaduje obeť (Sokrates, Ježiš Kristus, Ján Hus atď.), na replikáciu stačí manipulácia, trebárs aj psychopatom.

Teoretickou (i praktickou) ťažkosťou na každej strane politického spektra je čo so vzťahom inscendencie a replikácie.

V zásade existujú dva prístupy k inscendencia-replikácia ťažkosti: agapistický a polemistický.

[Agapizmus](#) hľadá cesty alebo možnosti komunikácie medzi inscendenciou a replikáciou (zjednodušene: medzi múdrosťou a hlúposťou), [polemizmu](#) ide o ich boj a likvidáciu buď hlúposti alebo múdrosti. Spoločné obom prístupom je stranie múdrosti alebo hlúposti.

Čo tvárou v tvár tejto situácii synkriticizmus?

[Synkriticizmus](#) sa usiluje o transformáciu hlúposti na inscendenciu predpokladajúcu prijatie hlúposti, jej priznanie v intencii azda najstaršej alebo najväčšej múdrosti, že múdry sa od hlupáka iba tým, že si svoju hlúposť uvedomuje.

Uvedomenie si, doslova prijatie svojej hlúposti ako nevyčerpatel'ného zdroja látky alebo materiálu jej transformácie na múdrosť je verzia základnej myšlienky synkriticizmu, že totiž kultúra je pretváranie zlého alebo škaredého na dobré alebo krásne, menej dobrého alebo krásneho na lepšie alebo krajšie a neutrálneho na dobré alebo krásne.

Predpokladom možnosti tohto uvedomenia si je bezvýberový prístup k celku pred(seba)reflexívne daného (CPD) a jeho dopracovanie do topológie

CPD a práca na rozlišovaní (lat. *distinctio*, sans. *viveka*) útvarov CPD.

Vyššie navrhnutým kritériom odlišnosti útvarov CPD je smer, nasmerovanie inscendencie a replikácie: smerom inscendencie je vertikála, smerom replikácie je horizontála.

Pokiaľ ide napr. o posudzovanie hlúposti z pozície múdrosti možno si všimnúť napríklad pozornosť múdreho (alebo toho, kto sa múdrom chce stať) k zmyslu hlúposti (a vlastne všetkých ostatných ziel): aký je zmysel hlúposti, vojny, opľúvania seniorov v dobe pandémie pubertiakmi alebo ich oblizovanie záchodových mís či tovaru v samoobsluže alebo držadla v dopravnom prostriedku, aký je zmysel terorizmu, zločinu atď. a pod.? Z hľadiska filozofie tento zmysel nemožno redukovať na sociologický zmysel alebo na zmysel politologický, psychopatologický, pedagogický, etnický atď., ani na kombináciu či syntézu čiastkových zmyslov hlúposti a zla vôbec. Filozofická kategória hlúposti a zla vyrastá z ontológie hlúposti a zla, predovšetkým z uvedomenia si, že ani hlúposť ani zlo si ani zďaleka nevyžadujú toľko námahy ako múdrosť a dobro vôbec. Prosto hlupákom sa možno jednoducho narodiť a zlým sa možno stať bez výchovy alebo replikovaním starých klišé, bez toho, aby sa o to ktokoľvek staral. Hlúposť alebo zlo si prakticky od nás nevyžadujú takmer nič a pokiaľ ich podporujeme, je to vlastne nosenie dreva do lesa. COVID je dôsledkom tohto nosenia dreva do lesa, dôsledkom globalizácie zbytočnosti alebo zbytočnosti eventuálneho úmyselného rozšírenia tohto vírusu: je zbytočné šíriť nákazu, ktorá sa odohráva aj bez nášho úsilia.

Zmysel má obmedzovať nákazu, je to podobné ako s obmedzovaním hlúposti výchovou – výchova je potrebná, nevychovanými zostaneme aj prostým zložením si rúk do lona. Výchova a zachovanie si alebo zlepšenie zdravia si vyžaduje aktivitu a úsilie, nevychovanosti stačí pasivita alebo ľahostajnosť.